

16. — g) Bein. Mañgucī's Tārik. 1, 1, 21. — h) N. pr. eines Nāga MBh. 1, 1552. RĀG. Tā. 1, 28. 182. fg. — i) N. pr. eines Affen im Gefolge Rāma's, eines Sohnes des Feuergottes, H. an. MED. MBh. 3, 16287. R. 1, 16, 14. 4, 13, 4. 31, 29. 41, 3. 6, 2, 29. 22, 2. Bhāg. P. 9, 10, 19. — k) N. pr. eines Gebirges H. 947. Sch. H. an. MED. घत्तरा निषधं नीलं च विदेका: H. 1538. Sch. MBh. 3, 12918. 6, 198. 247. 13, 1700. 7658. 14, 1174. HARIV. 9736. 11447. VP. 167. 180, N. 3. Bhāg. P. 5, 16, 8. 19, 16. Verz. d. Oxf. H. 148, b, 16. Vgl. नीलाद्रि. — 3) f. छा und ई P. 4, 1, 42, Vārt. 3. a) नीला α) die Indigopflanze H. an. RĀG. im ÇKDr.; vgl. नीली. — β) eine blau blühende Boerhavia (नीलपुनर्वा) ebend. — γ) eine blaue Fliegenart nach den Erklärern zu AK. 2, 5, 26, während das Wort dort offenbar adj. ist; vgl. नीली. — δ) du. die beiden hervortretenden Schlagadern vorn am Halse: प्रीवाधमन्यौ (u. धमनि 2 am Ende ist aus Unachtsamkeit nach dieser Stelle धमनि mit प्रीवा gleichgesetzt) प्रामांलि H. 587. — ε) Flecken (als Krankheit?) H. an. — ζ) die Gemahlin des Rāga Mallāra Bṛhadharma-P. 44 im ÇKDr. — b) नीली α) die Indigopflanze AK. 2, 4, 3, 13. 3, 4, 24, 82. MED. M. 10, 89. Suçr. 1, 162, 14. 163, 2. 2, 25, 14. 181, 19. 285, 12. VARĀH. BRH. S. 76, 5. ० रस PAṆ-ĀT. 62, 24. ० वर्ण 63, 1. — β) Bixa Saivala (शैवल) H. 1167; vgl. जलनीली. — γ) eine blaue Fliegenart COLEBR. und LOIS. zu AK. 2, 5, 26. — δ) eine best. Krankheit, = रुग्भेद MED.; vgl. नीलीरोग, नीलिका. — ε) N. pr. der Gemahlin Āgāmīdha's MBh. 1, 3722. HARIV. 1756; vgl. नलिनी und नीलिनी. — 4) n. a) Indigo JĀṬ. 3, 38. Diese Bed. geben ÇKDr. und WILS. nach MED., aber hier heisst es नीलं नीलीरुक्ते: s. u. 1 am Ende. — b) schwarzes Salz (काचलवण). — c) blauer Vitriol (तुत्य). — d) Antimonium (सौवीराञ्जन). — e) Gift. → f) = तालीशपत्र RĀG. im ÇKDr. — g) eine best. Stellung beim Tanze, नृत्याङ्गाष्टोत्तरशतकर्णात्तर्गतकर्णविशेष: SAMĀTAD. im ÇKDr. — h) ein best. Metrum, 4 Mal — — — — — COLEBR. Misc. Ess. II, 162 (XI, 6). Das Geschlecht ist nicht angegeben, doch ist das n. wahrscheinlicher. — Nach H. an. giebt WILSON für das n. auch die Bedeutung a mark, a characteristic sign und a medical plant, apparently distinct from the Indigofera. Beide Bedeutungen kommen aber dem f. नीला zu. Die ganze Stelle lautet: नीलवर्णे (lies नीलो व०) मणौ शैले निधिवानरुभेदयोः । नीलौषध्यां (d. i. नीला घ०) लाञ्छने च ॥ — Vgl. कास्य०, काकनीला.

नीलक (von नील) 1) adj. blau, als Bez. der dritten unbekannten Grösse, ihres Quadrats u. s. w. COLEBR. Alg. 139. 228. — 2) m. a) N. eines Baumes, Terminalia tomentosa W. u. A. (असन) RĀG. im ÇKDr. — b) eine Bienenart (?): यथा मधुकरौ ध्यायनीलकस्तन्मयो भवेत् । तच्छानाच्च तथा नारीगर्भः स्यात्तु नरोपमः ॥ VARĀH. BRH. S. 74, 4. — c) eine Antilopenart, A. picta RĀG. bei WILS. — d) ein dunkelfarbiges Pferd, Rappe H. 1239. — 3) f. नीलिका a) eine best. stark wuchernde Wasserpflanze: (ज्वरम्) अथ तु नीलिका विद्यात् MBh. 12, 10260 = HARIV. 10358. = शेफालिका Nyctanthes arbor tristis AK. 2, 4, 3, 51. MED. k. 111. HALĪJ. 3, 61. = नीली die Indigopflanze MED. = नीलसिन्दुवार RĀG. im ÇKDr. — eine best. Arzneipflanze Suçr. 1, 183, 17. 2, 68, 16. — b) eine best. Krankheit, das Erscheinen blauer Flecken im Gesicht IV. Theil.

MED. Suçr. 1, 90, 13. 2, 120, 11. — c) = नीलिकाकाच Suçr. 2, 344, 19. — d) N. pr. eines Flusses MBh. 13, 7654. — 4) n. a) schwarzes Salz (काचलवण). — b) blauer Stahl RĀG. im ÇKDr. — c) blauer Vitriol RĀG. bei WILS. — Vgl. काष्ठनीलक, जनिनीलिका.

नीलकणा (नील + क०) f. eine Art Kümmel NIGH. Pr.

नीलकण्ठ (नील + क०) 1) adj. blauhalsig: रातस MBh. 10, 454. — 2) m. a) Pfau AK. 2, 5, 30. H. 1319. an. 4, 67. MBh. 3, 14862. Suçr. 2, 447, 17. ÇĀK. Ch. 141, 10. VIKR. 76. MRGH. 77. KATHĪS. 10, 84. f. ई Pfan-henne R. 5, 11, 28. — b) eine Hühnerart (दात्यूक). — c) Bachstelze H. an. — d) Sperling H. an. HALĪJ. 2, 88. — e) der blauhalsige Heher COLEBR. und LOIS. zu AK. 3, 4, 10, 42. — f) = पीतसार H. an. Hyper-anthera Moringa Vahl. WILS. — g) Bein. Çiva's AK. 3, 4, 10, 42. H. 3. 195. HARIV. 7592. 12260. R. 5, 89, 41. HIT. Pr. 27. SĀH. D. 78, 18. — h) N. pr. verschiedener Scholiasten und Autoren COLEBR. Misc. Ess. I, 334. II, 57. Verz. d. B. H. No. 406 u. s. w. Verz. d. Oxf. H. No. 229. ० क्-पिठव्याख्या (?) MACK. Coll. I, 127. — 3) n. Rettig RĀG. im ÇKDr. — Vgl. कालकण्ठ.

नीलकण्ठा (नी० + अत्) n. die Beere von Elaeocarpus Ganitrus Roxb. RĀG. im ÇKDr.

नीलकन्द (नील + कन्द) m. ein best. Knollengewächs (मक्षिककन्दभेद) RĀG. im ÇKDr.

नीलकमल (नील + क०) n. die blaue Wasserrose RĀG. im ÇKDr. LILĀV. im ÇKDr. u. नीलगणेश.

नीलकायिक (नील + काय) adj. zur Gruppe der Blumen gehörig, Bez. einer Klasse von Göttern bei den Buddhisten LALIT. 358.

नीलकुसला (नील + कुसल) f. N. pr. einer Freundin der Durgā Bṛhadharma-P. 34 im ÇKDr.

नीलकुरण्टक (नील + कु०) m. eine blau blühende Barleria (wohl B. coerulea Roxb.) RATNAM. im ÇKDr.

नीलकुसुमा (नील + कुसुम) f. dass. RĀG. im ÇKDr. u. नीलकिण्टी. ० कुसुम NIGH. Pr.

नीलकेशी (नील + केश) f. die Indigopflanze NIGH. Pr.

नीलक्रांता (नील + क्रा०) f. eine best. Pflanze, = विजुक्रांता RĀG. im ÇKDr.

नीलक्रौञ्च (नील + क्रौञ्च) m. der blaue Reiter RĀG. im ÇKDr.

नीलगङ्गा (नील + गङ्गा) f. N. pr. eines Flusses ÇIVA-P. in Verz. d. Oxf. H. 65, b, 32.

नीलगणेश (नील + ग०) m. der blaue Gaṇeṣa BUṬAPĀMARA im ÇKDr.

नीलगर्भ (नील + गर्भ) viell. eine junge blaue Wasserrose: ० सुकेशांता (आकाशगङ्गा, प्रमदा) HARIV. 12102.

नीलगिरिकर्णिका (नील + गि०) f. die blau blühende Varietät von Clitoria ternatea Linn. NIGH. Pr. RĀG. im ÇKDr. u. नीलापरजिता.

नीलप्रीव (नील + प्रीवा) 1) adj. blauhalsig, von Rudra-Çiva HALĪJ. 1, 12. VS. 16, 7, 28. 56. 57. ÇĀTAR. in Ind. St. 2, 37. MBh. 3, 1625. 7, 2876. 12, 10359. — 2) m. N. pr. eines Königs KATHĀNĀVA in Verz. d. Oxf. H. 154, a, 19.

नीलघोर s. नीलपोर.

नीलङ्गु (नीलङ्गु UNĀDIS. 1, 37) = नीलाङ्गु Verz. d. Oxf. H. 188, b, 21.